

Bozkurt Aran¹*TEPAV Çok Taraflı Ticaret Çalışmaları Merkezi Direktörü*

G20 Ülkelerindeki Korumacılık Önlemleri

Dünya Ticaret Örgütü'nün, G20 ülkelerinin aldığı ticarete ilişkin ve korumacılık olarak nitelenen önlemler konusunda 14'nci Raporu 2 Kasım tarihinde yayınlandı. Rapor Mayıs ila Ekim 2015 dönemini kapsamaktadır. G20 ülkelerinin talebi üzerine altı aylık aralarla düzenli olarak yayımlanan rapor küresel ticarete oluşan eğilimleri de göstermesi bakımından önemlidir. Aynı şekilde bazı düşünce kuruluşları ve enstitüler de benzer raporlar çıkarmaktadır.

Raporla ilgili olarak DTÖ Genel Direktörü Roberto Azevedo verdiği demeçte, DTÖ'nün ticaret kuralları sayesinde finans krizi sırasında ülkelerin korumacı önlemlerin bir ticaret krizine dönüşmesini engellediğini, bununla beraber ticareti kısıtlayan ve endişe konusu olan mevcut uygulamaların kaldırılması için G20 ülkelerinin öncülük yapmaları gerektiğini belirtmiştir. Azevedo, Aralık ayında Nairobi'de yapılacak DTÖ 10'ncü Bakanlar Toplantısı öncesinde sistemi güçlendirecek gayretlerin gösterilmesinde G20 ülkelerinin merkezi bir rol üstlenmeleri gerektiğini de sözlerine eklemiştir. Raporla temel bulgular şöyledir²;

¹ <http://www.tepav.org.tr/tr/ekibimiz/s/1257/Bozkurt+Aran> , Büyükelçi (E), DTÖ nezdinde eski Daimi Temsilci

² Bkz. https://www.wto.org/english/news_e/news15_e/trdev_02nov15_e.htm

G20 Ülkelerindeki Korumacılık Önlemleri

- G20 ülkelerinin ticareti kısıtlayıcı önlemlerin uygulanması, bir önceki rapor döneme göre **"istikrarlı"** bir görünümde devam etmiştir. Bununla beraber raporda **kısıtlayıcı yeni önlemlerin** alınması konusunda ülkelerin göreceli olarak geri durdukları ancak mevcut uygulama stokunun artmaya devam ettiği de belirtilmektedir.
- Diğer taraftan, Kasım 2013 yılından bu yana küresel **ticaretin serbestleştirilmesi** bakımından G20 ülkelerinin en az sayıda tedbir aldığı da kaydedilmektedir.
- Ticaretle savunma önlemleri (anti-damping, sübvansiyon soruşturmaları gibi) sayısının ise önemli sayıda düştüğü ifade edilmektedir.

2008 yılından bu yana kaydedilen ticareti kısıtlayan 1.441 uygulamadan Ekim 2015 tarihine kadar sadece 354'nün yürürlükten kalktığı, mevcut 1.087 önlemin uygulamaya devam ettiğini, bunun da bir önceki 6 aylık döneme oranla %5 artış anlamına geldiği belirtilmektedir.

G20 ülkelerinin ticaretle savunma önlemlerinin özellikle metal ürünler, kimyevi maddeler, plastik ve lastik ürünlerle ilgili anti-damping ve telafi edici vergi soruşturmaları sayısında önemli düşüşler görülmektedir. Bu tür soruşturmalar Çin ve G. Kore'ye karşı başlatıldığı belirtilmektedir.

Küresel ekonomik büyümenin mütevazı ölçüde beklendiği ayrıca büyümenin bölgeler ve ülkeler arasında eşit olmayan bir şekilde dağıldığı, petrol dahil temel emtia fiyatlarında aşağıya doğru hareketin devam ettiği, bunun sonucunda Brezilya ve Rusya Federasyonunda daralma görüldüğü, ABD'de zayıf bir büyümeye karşı istihdamdaki gelişmenin zayıfladığı, AB ülkelerinin bir süredir durgunluğa karşı direnmekle beraber işsizlik seviyesinin yükseldiği kaydedilmektedir.

DTÖ küresel mal ticareti büyümesine ilişkin 2105 yılı için %3.3 olan büyüme tahmini aşağıya doğru değiştirerek %2.8'e aynı şekilde 2016 yılı için %4'den %3.9'a indirmiştir.

Raporda, küresel ekonomideki durağan büyümenin küresel ticaret üzerinde de olumsuz etkisi görüleceği bu bakımdan, G20 liderlerinin ticareti kısıtlayıcı önlemleri geriletme ve yeni önlem almaktan kaçınma yönünde verdikleri sözlerinde durmalarının önemli olduğu kaydedilmektedir.

Korumacılık ile ilgili atılan adımları cesaret verici olarak nitelendirmekle beraber, bunun ticareti kısıtlayan mevcut uygulamalar bütünü azaltılması açısından yetersiz olduğu açıklanmaktadır. Bu bakımdan uluslararası ticaretle "korumacılık" konusu endişe kaynağı olmaya devam etmektedir.

Raporda Türkiye'deki gelişmelere de yer verilmektedir. Buna göre 2010 yılında Ekim 2015 yılına kadar ticareti konusunda 117 önlemi yürürlüğe koymuş veya bazı önlemleri kaldırmıştır. Bunları;

- 12 adet ticareti kolaylaştırıcı – tarife indirimi veya kaldırılması – ,
- 73 adet ticaretle savunma önlemler – korunma önlemleri, anti damping soruşturmaları, telafi edici vergi soruşturmaları –,
- 28 adet ticaretle ilgili diğer uygulamalar – tarife artırım –,
- 4 adet resmi olarak teyit edilmemiş önlem,

olarak ayırmak mümkündür.

G20 Ülkelerindeki Korumacılık Önlemleri

Tabiatıyla DTÖ ülkelerin gözetiminde bir örgüt olması nedeniyle Rapor, ülkelerin görüşleri de dikkate alınarak düzenlenmiştir. Bazı uygulamaların korumacılık olarak nitelendirilmesinde hükümetlerin temsilcilikleri aracılığıyla görüşlerini iletmek ve raporu etkilemek olanağı bulunmaktadır. Bu hususta, tabiatıyla DTÖ resmi olarak yapılan bildirimlerini esas alarak rapor düzenlemektedir.

Diğer taraftan korumacılık içeren uygulamalar izleyen bağımsız enstitülerden de yararlanmak uygun olacaktır. Bu enstitüler arasında etkin bir konumu bulunan "Global Trade Alert"³ tarafından hazırlanan raporda bazı farklılıklar görülmektedir. Bu enstitünün hazırladığı ön rapora göre G20 ülkelerinin son altı aylık dönemde uluslararası ticareti engelleyen 1889 önlem tespit edilmiştir.

Bu farklılık aşağıdaki tabloda kayıtlıdır.

	Ticareti kısıtlayan önlemler	Kaldırılan önlemler	Toplam
DTÖ	1087	353	1441
Global Trade Alert	1889	387	2276
Fark	+ %73	+ %9	+ %57

Görüldüğü üzere iki kuruluşun bulguları arasında bir farklılık görülmektedir.

Diğer taraftan, küresel ticarete ticareti kısıtlayıcı önlemler ve ticarete savunma araçları önemli olmakla beraber **kurallar ve standartların**, ahenkleştirilmesi (harmonization), karşılıklı kabulün (mutual recognition), eşdeğer kabulün (mutual equivalence) sağlanması ticaretin serbestleştirilmesinde önemli bir adım olacaktır.

³ Bkz. <http://www.globaltradealert.org/analysis>